

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 6 mars 1931 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag till inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn m. m.

(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 29, inom första kammaren av herr *A. Sundberg* m. fl. och den andra, nr 68, inom andra kammaren av herr *J. W. Mårtensson* m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte dels besluta utförandet av inomskärsfarleden Ramsvikskilen—Ålstenshamn jämte upprensning av Hus- och Grindholmarna enligt föreliggande förslag med ett farledsdjup av 4,5 meter, dels för budgetåret 1931/1932 anslå 500,000 kronor till påbörjande av arbetet med nämnda farled samt dels slutligen av medel, som möjligen kunna vara tillgängliga, anvisa ett lämpligt förskott att tagas i bruk redan före den 1 juli 1931.

I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för berörda framställning, får utskottet hänvisa till motionen I: 29.

I statsverkspropositionen till innevarande riksdag under sjätte huvudtiteln (sid. 90—101 i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden) har departementschefen omförmålt frågan om inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn.

Departementschefen har därvid till en början redogjort för frågans tidigare behandling.

Sedan 1913 års riksdag anhållit, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida och i vilken utsträckning inre farleder i Bohusläns skärgård kunde på statens bekostnad upprensas eller nyanläggas, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som uppdragit åt majoren A. Asplund att uppgöra fullständig arbetsplan för anordnande av dessa farleder, med skrivelse den 29 februari 1920 överlämnat ett av Asplund upprättat, den 24 juli 1918 dagtecknat betänkande jämte ritningar och kostnadsförslag. Förslaget avsåg en inomskärsfarled mellan Göteborg och Strömstad och slutade å en

kostnadssumma av 8,045,000 kronor. Enligt de vid förslaget utarbetade tillämpade tekniska bestämmelserna skulle farledsdjupet vid medelvattenstånd uppgå till 4,4 meter vid bottenkanterna, 5 meter i mitten av muddrad ränna eller där sjöhävning kunde förekomma och 4,8 meter där botten bestod av berg, medan bottenbredden skulle utgöra 15 meter i sprängd enkelled, 20 meter i grävd dubbelled och 25 meter i sprängd eller muddrad dubbelled.

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därefter hemställt om anvisande av medel för denna omarbetning, anmäldes ärendet i statsverkspropositionen till 1928 års riksdag. Departementschefen förordade därvid, att erforderligt belopp bereddes för ändamålet av anslaget till hamn- och farledsundersökningar. Riksdagen lämnade vad sålunda föreslagits utan erinran.

Sedermera verkställde Asplund omarbetning av hela sitt år 1917 uppgjorda förslag samt överlämnade den 29 april 1929 nytt betänkande och kostnadsförslag.

Enligt det sålunda omarbetade förslaget har farledsdjupet vid medelvattenstånd upptagits sålunda:

där sjöhävning kan förekomma	4,0 meter,
där botten består av berg	3,6 » ,
i mitten och i bottenkanterna av muddrad ränna	3,6 » .

Farledsbredderna hava däremot, då detta befunnits erforderligt, bibehållits oförändrade från det tidigare förslaget, liksom även i övrigt dettas förut sättningar legat till grund för de nya beräkningarna.

Genom det minskade farledsdjupet kan en högst betydande besparing i kostnaderna åstadkommas. Sålunda slutar det nya kostnadsförslaget för hela farleden å 4,867,500 kronor, motsvarande en minskning i det tidigare förslagets slutsumma 8,045,000 kronor med icke mindre än 39,5 procent.

Med skrivelse den 18 oktober 1929 överlämnade *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* sistnämnda, av majoren Asplund uppgjorda förslag jämte utlåtande däröver av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhöll däri, att den föreslagna inomskärsfarleden bestod av ett större antal av varandra oberoende eller endast delvis beroende delar, varför ledens utförande kunde beslutas undan för undan och vissa delar lämnas att anstå tills vidare. Den del av farleden, vars utförande vore från sjöfartssynpunkt mest trängande, vore, såsom även länsstyrelsen vitsordat, sträckan Ramsvikskilen—Ålstenshamn, som ledde förbi den för stormar alldeles särskilt svårt utsatta fjorden Soten. Anläggningskostnaden för denna del av leden beräknades till 1,535,000 kronor, avseende en farledslängd av 4,7 kilometer. I samband därmed borde även den strax söder därom belägna leden vid Hus- och Grindholmarna upprensas, vilket beräknades draga en kostnad av 92,000 kronor. Totalkostnaden för nu nämnda delar av inomskärsfarleden uppginge således till 1,627,000 kronor.

Styrelsen hemställde om ett anslag för budgetåret 1930/1931 av 500,000 kronor till påbörjande av leden Ramsvikskilen—Ålstenshamn.

Ärendet anmäldes därefter i korthet i statsverkspropositionen till 1930 års riksdag (sjätte huvudtiteln, sid. 136). Föredragande departementschefen yttrade därvid, att ett genomförande av det i och för sig behjärtansvärda förslaget rörande inomskärsfarleder mellan Göteborg och Strömstad under dåvarande förhållanden icke vore möjligt på grund av de stora anslagskrav, som därav måste föranledas.

Med anledning härav och på grund av väckta motioner anförde riksdagen i sin skrivelse nr 300, punkten 3, bland annat, att riksdagen ej ansett sig böra, på sätt motionärerna hemställt, då fatta beslut om arbetenas igångsättande och anvisa anslag härtill. Tvekan måste alltjämt göra sig gällande, huruvida farleden borde utföras med det nu senast föreslagna begränsade vattendjupet av 3,6 meter eller till större djup. Från kustångbåtsfartens sida hade för riksdagens vederbörande utskott framhållits, att på ifrågavarande del av kusten även påginge en jämförelsevis livlig reguljär ångbåtsfart, för vilken passagen över Soten beredde stora risker och olägenheter. Nyssnämnda mindre djup av 3,6 meter vore emellertid otillräckligt för de ångbåtar, som ginge i dylik reguljär fart. Det för deras del erforderliga större djupet av 4,5 meter medförde visserligen en merkostnad av cirka 400,000—500,000 kronor. Endast om farleden anlades med detta större djup, bleve den dock av verklig betydelse för sjöfarten. Enligt riksdagens mening tarvades ytterligare övervägande av detta spörsmål med hänsynstagande bland annat till de ökade farledsinkomster, som kunde vara att påräkna genom att farleden tilltoges enligt detta större utbyggnadsalternativ. Utan att finna någon förnyad framställning i ämnet från riksdagen erforderlig ville riksdagen dock förutsätta, att de ytterligare utredningar, som i sålunda angivna avseende och möjligen i övrigt tarvades för ett slutligt ståndpunktagande till frågan, skulle utan dröjsmål låta sig verkställa, så att förslag om möjligt kunde framläggas för 1931 års riksdag.

Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 6 juni 1930 anbefallt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, med beaktande av vad riksdagen sålunda anfört rörande inomskärsfarled å sträckan Ramsvikskilen—Ålstenshamn, taga under förnyat övervägande frågan om anordnande av en dylik farled samt att i samband med anslagsäskanden, avsedda att föreläggas 1931 års riksdag, framlägga det förslag, vartill berörda övervägande kunde föranleda.

Till åttlydnad härav har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* i sin skrivelse den 5 september 1930 med anslagsäskanden för budgetåret 1931/1932 ånyo upptagit förevarande fråga till behandling. Styrelsen meddelar, att styrelsen uppgjort kostnadsberäkning för utförande av leden Ramsvikskilen—Ålstenshamn med ett djup av 4,5 meter under medelvattenytan, vilken beräkning slutade å en kostnadssumma av 2,180,000 kronor, innebärande en ökning av 553,000 kronor i förhållande till det tidigare framlagda förslaget med

ett vattendjup av 3,6 meter, som för fiskets och den mindre kustfraktfartens behov är tillfyllest. Slutligen har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt om anvisande för budgetåret 1931/1932 av ett anslag av 500,000 kronor till påbörjande av farleden Ramsvikskilen—Ålstenshamn i enlighet med det av majoren Asplund omarbetade och år 1929 framlagda förslaget, upptagande ett farledsdjup av 3,6 meter.

Över väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förevarande framställning hava utlåtanden avgivits av chefen för marininstaben den 18 september 1930, av lotsstyrelsen den 26 i samma månad och av kommerskollegium den 6 oktober 1930.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Otvivelaktigt föreligger ett stort behov av en skyddad farled Ramsvikskilen—Ålstenshamn, som skulle möjliggöra sjöfart med undvikande av den i storm synnerligen riskfyllda Sotefjorden. Tillkomsten av denna farled skulle uppenbarligen bliva av betydande värde framför allt för fiskefartyg, fartyg för stentransporter och andra mindre fraktfartyg. Det av majoren Asplund i april 1929 upprättade förslaget synes väl ägnat att tillgodose dessa intressen. Förslaget avser ett farledsdjup av 3,6 meter och har beräknats draga en kostnad av 1,627,000 kronor — häri ingår jämväl kostnaden för upprensning vid de strax söder om nämnda farledssträcka belägna Hus- och Grindholmarna.

Då nyssnämnda farledsdjup bleve otillräckligt för de i reguljär trafik gående kustångfartygen, har med hänsyn till av denna sjöfarts målsmän framförda synpunkter — såsom nästlidet års riksdag förutsatt — förnyad utredning verkställts angående behovet av åtgärder för tillgodoseende av denna trafik samt om den kostnadsökning, som skulle uppkomma, därest dylika åtgärder befundes böra vidtagas. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har därvid uppgjort ett alternativt förslag med utgående från ett i sistnämnda fall erforderligt minsta farledsdjup av 4,5 meter. Kostnaden för farledens utförande med detta djup har beräknats till 2,180,000 kronor, innebärande i förhållande till det förra alternativet en kostnadsökning av 553,000 kronor. Beträffande omfattningen av den sjöfart, för vilken det större djupet skulle möjliggöra farledens begagnande, tillåter jag mig hänvisa till den av kommerskollegium verkställda, i det föregående återgivna utredningen. För egen del har jag — efter att vid besök på platsen hava närmare tagit del av förhållandena — i likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt länsstyrelsen kommit till den uppfattningen, att den sålunda uppkommande merkostnaden icke står i skäligt förhållande till den nytta, som det större farledsdjupet skulle medföra, och att följaktligen farleden bör utföras med 3,6 meters djup under medelvattenytan. Då under utredningen jämväl berörts frågan, huruvida avgift skulle uppbäras för begagnande av den tilltänkta farleden, vill jag här även framhålla, att jag i likhet med myndigheterna anser avgörande skäl tala för att så icke bör ske.

Av det anförda torde framgå, att jag skulle vara beredd tillstyrka, att ifrågavarande arbetsföretag komme till utförande på sätt jag förordat. Det rådande statsfinansiella läget med därav föranledda starka krav på budgetens begränsning föranleder mig emellertid att icke göra hemställan om anslagsäskande hos riksdagen. Då det icke synes uteslutet, att arbetena

skola kunna påbörjas som ett led i åtgärder till motverkande av arbetslöshet — något som likväl ännu icke kan helt överskådas — har jag dock ansett ärendet böra nu anmälas i syfte att bereda riksdagen tillfälle att taga del av den verkställda utredningen samt att göra de uttalanden angående företagens tekniska förutsättningar eller i övrigt, vartill anledning må givas.

Det skall visserligen icke förnekas att ifrågavarande, företag, avseende framdragning av en 4,7 kilometer lång, till största delen sprängd eller grävd inomskärsfarled Ramsvikskilen — Älstenshamn, kan bliva av stort gagn för västkustens fiskarbefolkning och den bohuslänska kustfarten. Av kommerskollegium har också — i utlåtande den 6 oktober 1930 — vitsordats, att, därest de statsfinansiella förhållandena tillstodde, att ifrågavarande, sedan länge planerade inomskärsfarled med hänsyn till fiskesjöfartens intressen realiserades, planerna härför vunno avsevärt stöd av de intressen, kollegium företrädesvis hade att bevaka.

Trots de skäl, som sålunda och i övrigt kunna anföras för detta farledsföretags snara förverkligande, kan utskottet dock ej finna tillrädligt att riksdagen på enskilda motioner och med rubbning av den uppgjorda finansplanen nu skulle anvisa medel till företaget. Oaktat detsamma till övervägande del rent lokala betydelse äro de beräknade anläggningskostnaderna högst avsevärda, nämligen 1,627,000 kronor om anläggningen utföres med ett djup av 3,6 meter och 2,180,000 kronor om, såsom från sjöfartshåll framhållits som önskvärdt och därjämte ur arbetsteknisk synpunkt lär vara lämpligast, farleden redan från början anlägges med minsta djup av 4,5 meter. Redan denna höga kostnadssumma måste ingiva starka betänkligheter, i all synnerhet i betraktande av nuvarande budgetärt svåra läge, som nödvändiggör starka besparingar av olika anslagskrav, ej minst på den allmänna sjöfartens område.

Även med denna ståndpunkt har utskottet dock ej kunnat undgå att uppmärksamma den svårartade kris, som genom stagnationen inom stenindustrin drabbat befolkningen inom de trakter av Bohuslän, där ifrågavarande farled skulle gå fram. Arbetslösheten har sedan årsskiftet varit i tilltagande och är, vad de bohuslänska stenhuggeridistrikten beträffar, för närvarande spridd till över ett femtontal kommuner. I fråga om ställningen vid årsskiftet förelågo hos statens arbetslöshetskommission uppgifter från 12 kommuner, från vilka anmäldes sammanlagt cirka 1,250 arbetslösa. Motsvarande rapporter för den 31 januari 1931, avseende 15 kommuner, upptaga ett antal av cirka 1,500 arbetslösa, vilka praktiskt taget alla utgöras av stenarbetare. Vid sidan härav råder emellertid en betydande partiell arbetslöshet. Befolkningens ekonomiska bärkraft nedsättes ytterligare genom att de, som ännu hava sysselsättning, i stor utsträckning arbeta för starkt reducerade löner. Enligt vad som från statens arbetslöshetskommission inhämtats, måste den uppkomna situationen anses som bekymmersam. Läget försvåras ytterligare

Utskottets
yttrande.

genom vanskligheterna att på vanligt sätt anskaffa lämpliga reservarbeten i trakten. De automobilvägsarbeten, som tidigare i detta avseende stodo till buds, äro nämligen numera slutförda. Detta jämte den svåra situationen i övrigt har framtvingat beviljande från arbetslöshetskommissionens sida av kontantunderstöd i större utsträckning än som förekommit på flera år.

Vid övervägandet av föreliggande möjligheter att skaffa arbetstillfällen åt befolkningen i orten lärer tanken i första hand falla på ifrågavarande farledsföretag. Vid de omfattande jordschaktningsarbeten, som ingå i företaget, kan sysselsättas ett stort antal arbetare, av vilka ej fordras särskild yrkesskicklighet. Förekommande sprängnings- och stenarbeten erbjuda yrkesuppgifter, likartade med dem inom stenindustrien. Överhuvud synes detta företag såväl genom sin belägenhet som beskaffenhet i övrigt vara av en karaktär, som gör detsamma lämpligt som nödhjälpsarbete.

Vid sin prövning av ärendet har därför utskottet kommit till den uppfattningen, att — ehuru väl utskottet ej kan tillstyrka anslags anvisande i vanlig ordning till ifrågavarande företag — nuvarande svåra arbetslöshetskris i de trakter, detsamma genomlöper, dock gör dess snara igångsättande som arbetslöshetsföretag synnerligen önskvärt. Utskottet vill tillstyrka att framställning härom göres hos Kungl. Maj:t, varvid utskottet utgått ifrån, att farledsdjupet bestämmes till 4,5 meter.

Under åberopande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av de av herrar Sundberg m. fl. och Mårtensson m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 29 och II: 68), må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt övervägande av möjligheterna att såsom reservarbete genom statens arbetslöshetskommissions försorg igångsätta anläggningen av en inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn.

Stockholm den 6 mars 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzélius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, O. Bergqvist, J. Nilsson i Malmö, C. P. V. Nilsson i Gränebo, N. J. M. Svensson i Kompersmåla, E. J. G. Rosén, J. G. Waller, P. A. Bergström, J. Clemédson och I. H. E. Pauli; från andra kammaren: herrar A. Anderson i Rästök, C. R. Jansson i Falun, P. Nilsson i Bonarp, S. Bengtsson i Norup, A. Åson Törnkvist i Karlskrona, G. Ströndlund, E. J. Wigforss, B. F. son Holmgren, E. G. E. Eriksson i Stockholm, J. Olofsson i Digernäs, S. Persson i Fritorp och O. E. F. Järte.

Reservation:

av herrar *Lindblad*, *Nilsson* i Malmö, *Rosén*, *Walles*, *Bergström*, *Pauli*, *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist* i Karlskrona, *Wigforss* och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Förevarande förslag om en farled Ramsvikskilen—Ålstenshamn har framkommit i anledning av en av 1913 års riksdag gjord framställning. Ytterligare har av 1930 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållits angelägenheten av farledsföretagets förverkligande. Att beslut om ett igångsättande av företaget ej då ansågs kunna fattas berodde på en uppkommen tvekan, huruvida ej farleden borde utföras till större djup än från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagits. Den i detta avseende begärda utredningen är nu slutförd, och resultaten av densamma hava framlagts i årets statsverksproposition.

För egen del vill utskottet erinra om de starka skäl, som tala för detta farledsförslags snara förverkligande. Med hänsyn till de risker, som passerandet av Sotefjorden innebär för sjöfarten, har realiserandet av densamma vitsordats vara verkligt trängande.

En ytterligare omständighet, som talar för igångsättande av företaget utan ytterligare uppskov, är den rådande arbetslösheten, som på grund av krisen inom stenindustrien är synnerligen framträdande just i Bohuslän.

Vid sin prövning av ärendet har utskottet alltså kommit till den uppfattningen, att igångsättandet ej vidare bör undanskjutas utan att anslag härför nu bör anvisas. I anslutning till vad som från sjöfartshåll framhållits som önskvärt och därjämte ur arbetsteknisk synpunkt synes vara lämpligast, får utskottet föreslå, att farleden redan från början utföres med ett djup av 4,5 meter.

Totalkostnaderna för genomförandet av detta förslag hava beräknats till 2,180,000 kronor. Härav lärer, på sätt motionsvis hemställts, böra för nästkommande budgetår anvisas ett belopp av 500,000 kronor. Med hänsyn till arbetslösheten i Bohuslän är emellertid angeläget att arbetena kunna snarast igångsättas. Ur budgetär synpunkt synas några svårigheter härför ej behöva uppkomma; i detta avseende föreslår utskottet att bemyndigande meddelas Kungl. Maj:t att från det i årets riksstat uppförda anslaget till oförutsedda utgifter förskottera erforderligt belopp, att framdeles ersättas från nu ifrågasatta anslag.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av de i ämnet av herrar *Sundberg* m. fl. och *Mårtensson* m. fl. (I: 29 och II: 68) väckta motionerna, må

- a) till anläggning av en inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn jämte upprensning av Hus- och Grindholmarna, för budgetåret 1931/1932 under riksstatens sjätte huvudtitel anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att från anslaget till oförutsedda utgifter förskottera för ändamålet erforderligt belopp.»